

Dagens problem framtidens arbetstillfällen

Miljöproblem, svält och flyktingströmmar. Även om robotar och maskiner tar över allt fler av våra arbetsuppgifter så nog finns det arbete även för framtida generationer. Och skulle arbetstillfällena ändå inte räcka till, så kan en lösning vara att vi börjar dela på det arbete som finns. Ett första steg skulle kunna vara att uppmana män att arbeta deltid i samma utsträckning som kvinnor.

forskningen om framtidens arbetsmarknad visar på tre starka trender, digitalisering, globalisering och flexibilisering. Digitalisering handlar om hur datorer och robotar ersätter människor i arbetslivet, globalisering om hur vi allt mer påverkas av vad som händer i andra delar av världen. Flexibilisering ses som en konsekvens av digitalisering och globalisering. Det innebär att det kommer finnas färre fasta tjänster och att vi arbetar mer flytande och upphackat. Allt fler i Sverige har idag projektanställning, visstidsanställning eller vikariat. Det är en splittrad grupp med otrygga arbetsförhållanden och svårigheter att organisera sig.

Som motvikt, presenterar den teoretiska litteraturen fyra olika lösningar. Det är ökade satsningar på innovation och entreprenörskap, nya typer av jobb, mer och bättre utbildning samt att vi lär oss att hantera ett liv utan arbete.

– Ingen av lösningarna är enkel, menar Eva Lindell, doktorand i industriell ekonomisk organisation på Mälardalens högskola. Livet som entreprenör är ofta otryggt, det är svårt att hitta de nya jobben, och ökad utbildning är dyrt och kan leda till överutbildning.

Massmedias syn

Eva Lindell har studerat hur framtidens arbetsmarknad beskrivs dels i forskningslitteratur dels i svenska massmedier. Somligt stämmer överens, men långt ifrån allt. Bland annat såg hon att en vetenskaplig studie nämns betydligt oftare i svenska massmedia än andra studier, nämligen ”The future of employment” av Osborne och Frey. De har hittat ett register som kallas

O*NET som listar de 700 vanligaste yrkena i USA och vad som krävs för att klara av dem. Registret används vid rehabilitering av sjuka och handikappade för att se vilka insatser som behövs för att patienterna ska komma ut i arbetslivet igen. Osborne och Frey undersökte istället vilka arbetsuppgifter i O*NET som, enligt den tekniska forskningsfronten, inom en nära framtid skulle kunna utföras av datorer och robotar eller flyttas utomlands. De räknade fram att om tjugo år kan 47 procent av de arbetsuppgifter som utförs på den amerikanska arbetsmarknaden idag ersättas. Den svenska nationalekonomen Stefan Fölster har räknat ut att motsvarande siffra i Sverige är 53 procent, en något högre siffra eftersom Sverige har mer tillverkningsindustri.

**Vi skulle kunna
tänka tvärtom.**

Eva Lindell

– Jag tror intresset för studien beror på att Osborne och Frey satte siffror på digitaliseringen. Det gör det så konkret. Det är också ett spektakulärt budskap. Problemet med deras studie är att den inte tar hänsyn till den förändring som sker på alla arbetsplatser, menar Eva.

– Och trots att digitaliseringen pågått ett tag är det många av oss som snarare arbetar mer än mindre. I den teoretiska litteraturen förs en diskussion kring vad det beror på.

Olika syn på vad arbete är

Eva menar att vi kan se på arbete på olika vis. Ett sätt är att se arbete som något som svarar mot de behov vi har. Med det synsättet finns det gott om arbete att göra. Världen har stora behov till exempel med att åtgärda miljöproblemet, lösa bristen på rent vatten och flyktingproblematiken.

– När jag studerade vetenskaplig litteratur om framtidens arbetsmarknad kunde jag läsa mycket om arbete i förhållande till frågor om miljö, men i massmedias beskrivning av framtidens arbetsmarknad saknas detta nästan helt, berättar Eva.

Men arbete hänger inte bara ihop med basala behov. Vi kan till exempel gå på restaurang för att det är trevligt att bli upppassade en stund. Torghandel är ett annat exempel. Osborne och Frey

menar att 94 procent av torghandlarnas arbete kan ersättas av robotar och maskiner. Men vad är egentligen anledning till att vi går till torget? Att handla på torget är ofta inte det allra enklaste sättet att skaffa mat.

En återkommande beskrivning av arbetsmarknaden enligt massmedia är att förändringarna går så fort att politikerna inte hänger med.

– Jag tror att det handlar mer om hur vi pratar, snarare än att allting de facto går så mycket snabbare, säger Eva. Så snart vi bryter upp allting i delar kan vi se att det är vissa fenomen i samhället som förändras, medan andra är mycket trögrörliga.

Missar könssegregeringen

Trögrörliga processer på arbetsmarknaden såsom könssegregeringen skriver massmedia mindre om. Ingenjörer beskrivs som män och undersköterskor som kvinnor. Kvinnorna är de som ska ändra sig, bli ingenjörer och arbeta mer heltid. Det är också kvinnor som behöver mer flexibel barnomsorg.

– Vi skulle kunna tänka tvärtom, säger Eva. Budskapet i massmedia skulle kunna vara att män behöver bli undersköterskor, arbeta mindre och stanna hemma mer med sina barn. Om män deltog på arbetsmarknaden i samma utsträckning som kvinnor gör, finns

det siffror som visar att antalet arbetstimmar som skulle frigöras motsvarar hela arbetslösheten i Sverige idag.

Eva Lindell vill gärna hitta hoppfulla beskrivningar av framtidens arbetsmarknad.

– Det är viktigt att ungdomarna känner att de behövs i arbetslivet. Därför måste vi vara öppna och tydliga med vad vi ser för behov i världen, var kommer det finnas behov av arbetsinsatser i framtiden. Plötsligt är miljöproblemen inte bara ett hot utan också en möjlighet för framtida generationer. □

Eva Lindell

Eva Lindell är doktorand i Industriell ekonomi och organisation vid Mälardalens högskola. Hon är verksam i forskargruppen New Management Practices (NMP) vid Akademin för Ekonomi, Samhälle och Teknik. Eva arbetar med flera parallella forskningsprojekt kring framtidens arbetsmarknad samt skriver på en avhandling om företagsekonomistudentens studieal.